

Džon Makgaern

SVA BOŽJA STVORENJA

Po olujnom, kišovitom januarskom vremenu, dva meseca posle smrti gospodina Voldrona, gospođa Voldron i njena ćerka Ajlin su zaključale veliku kuću nadomak Kaslbara i preselile se u letnjikovac na ostrvu Ekil.

Čitava se porodica – druge dve ćerke sa muževima, dva sina sa suprugama i troje unučadi – beše okupila tog Božića u velikoj kući. Oni bi više voleli da je ostala otvorena barem do leta, ali je majka rešila da se preseli, makar i sama. Voldroni nisu bili obična porodica, svako od njih beše obezbeđen svojim dobrim zanimanjem, tako da ih nije mnogo interesovalo nasledstvo, osim da ono bude podeljeno po volji roditelja – od kojih su već dobili najvažniji deo, a to beše dobro obrazovanje. Zadržaće Majkla Flina da dolazi dva puta nedeljno kako bi se starao o bašti i okolini, te kako bi Ajlin, po zanimanju advokat, koja je radila u Kaslbaru, ponekad mogla da koristi kuću ako bi vreme bilo loše ili kada bi imala kasna zasedanja u sudu. Pomalo nevoljno su se složili da prodaju konje i nešto stoke koji su bili očeva glavna razonoda. Za godinu dana bi ponovo mogli da razmotre situaciju. S olakšanjem i nervoznim smehom, dogovorili su se da ništa više ne treba da učine ili kažu. Mogli su da počnu da otvaraju vino posle božićnog ručka.

Ajlin bi podjednako bila srećna i da je ostala u kući. U Kaslbaru je stanovao muškarac njenih godina koji ju je interesovao. Od sve dece, ona beše najbliškija s ocem. Najpre joj se nije dopala ideja da prodaju konje, ali je priznala da nema previše smisla da ih i dalje drže. U sebi se radovala vožnji od sat vremena između Ekila i Kaslbara – to bi joj možda pomoglo da se reši bezvoljnosti i osećaja praznine koji su je obuzimali pošto je prošao početni bes posle očeve smrti. A ulazila je i u one uznemirujuće godine kada se mladost ubrzano gubi u ranom srednjem dobu.

Vetar je ljuljao teški beli mercedes dok su se te januarske subote selili i prelazili most koji je vodio preko tesnaca na ostrvo, a more i nebo oko njih bili natopljeni i uskomešani. Malo stvari su poneli iz Kaslbara. Jedinu dragocenost koju su nosili beše stara verna crna mačka, kojoj su svi bili privrženi. Crna mačka je imala četiri bele šapice i belu zvezdu na čelu i zvali su je Fets.

Mačka je uveče čekala automobil kojim se hirurg vraćao iz bolnice. Gospodin Voldron bi je često uneo u kuću na ramenu, a kada bi hodao preko livada do stoke ili konja, mačka je išla za njim, trčkarala je i mjaukala da je podigne na rame kad god bi trava bila vlažna. Kada se na kraju neizlečivo razboleo, mačka je spavala u podnožju njegovog kreveta. Kad god bi gospođa Voldron pokušala da je skloni sa presavijenog jorgana, on bi se odmah probudio. „Nemoj. Ostavi je. *Ona* nas nikada nije napustila.“ Bila je to duhovita žaoka na račun mnogih ljudi koji su s njim radili u bolnici i koji su ga na početku bolesti izbegavali. Tokom dugog zajedničkog života dogovorili su se da je taština i gubljenje vremena razmišljati kako njih dvoje izgledaju u očima drugih ljudi.

Kada bi malo popili, često bi se prisetili kako su jednog vedrog zimskog jutra, dok su još bili studenti, hodali iza profesora filozofije na putu do subotnje pijace i slušali ga kako se posle susreta sa svakim prolaznikom odsečnim glasom pita: „Da li se oni *prave* da nas nisu videli ili nas *nisu* videli?“ Ta rečenica se tokom godina pretvorila u šaljivu krilaticu u njihovoj kući: „Da l' nas oni nisu videli ili se *prave*?“

Gospođa Voldron najpre nije verovala da ga kolege izbegavaju, mislila je da je to bila samo njegova mašta: „Postaćeš paranoiik kao stari profesor Rajan ne budeš li poveo računa.“

„Ne slažem se. Štaviše, meni je drago što nas izbegavaju. Najčešće sam previše umoran da ih primim onda kada bi oni želeli da dođu u posetu.“

Onda, kada je postalo jasno da se neće oporaviti, ona je počela da zapaža kako supruge poznanika nestaju u drugim delovima supermarketa, dok bi muževi šmugnuli u susedne ulice usred grada.

„Nemaju od nas više vajde. Prosto je o tome reč.“

„Ne može to biti tako prosto.“

„Ali nije ni previše komplikovano. Oni rade sa bolesnicima, ali sami nisu bolesni. Oni su iznad i izvan svega. Moraju biti. Nad glavama tih jadnika, oni se uzdižu poput bogova. A pošto sam se sada ja razboleo, ne mogu više da budem deo te nužne laži, koja funkcioniše. Moraju me isključiti odatle. Ne može jedan bog da izgleda bolesno ili povređeno.“

„Ti se tako nikada nisi ponašao.“

„Volim i ja da pomislim da sam bio pomalo drugačiji, ali možda nisam bio mnogo različit. U svakom slučaju...“

Dan pre nego što će umreti, nakratko se probudio, prepoznao ju je i rekao: „Mislim da smo bili dobar par“, i odmah potom se nastavilo teško, jednolično disanje. Behu to poslednje reči njegove, i to ju je dotuklo, ali je istovremeno bilo i vrelo duboke utehe u predstojećim danima. Podigla je mačku sa podnožja kreveta, zaklanjajući lice iza njenog krzna, izašla iz zamračene sobe, pustivši unutra sestru, i tiho zatvorila vrata.

„Šta misliš o svemu ovome?“, govorila je gospođa Voldron dok je milovala mačku koja se po instrument-tabli automobila protezala poput lavice. Crna mačka iznenada zevnu, ustade i tužno pogleda u uskomešanu vodu tesnaca.

Letnjikovac se nalazio pored potoka iza sela, ispod puta, što ga je zaklanjalo od oluja. Tokom plime, okean je zapljuskivao stenje sa druge strane uzdignutog puta. Kada bi se plima povukla, između dva zaobljena rta se protezala dugačka peščana obala. Letnjikovac beše okrečen na tradicionalni način, s nakrivljenim krovom od ploča krečnjaka i malom verandom ispred ulaza. Bočno beše dozidana garaža, pored potoka, dok su se pozadi krili velika dnevna soba i kupatilo. Gospođa Voldron je volela spori zvuk škripanja guma dok su se kotrljale do verande.

Svakog jutra, pre nego što bi Ajlin otišla na posao u Kaslbar, dve žene bi ustale i zajedno doručkovale. „Znam da ne moram tako rano da ustajem, ali to mi pomaže da čitav dan potom bude organizovan.“ Pošto bi Ajlin otišla, gospođa Voldron bi sređivala kuću, hranila bi mačku ispod natkrivene verande, posmatrajući je – pogleda punog radosti i čiste topline – kako ceremonijalno i s velikom ozbiljnošću izvodi toaletu u crnoj zemlji iza žbunja eskalonije. Gospođa Voldron bi zatim čitala. Čak i kada je bila najzaposlenija, dok je kao

mlada žena živela u gradu, ako ne bi uspela da odvoji barem sat vremena za čitanje, osećala bi da joj tog dana manjka koncentracije i bila bi nekako rasejana i izgubljena.

Sada bi joj čitanje prekidali tek retki telefonski pozivi – i kada bi se suočila sa nekim nežnim osećanjem ili živopisnim sećanjem. „Učinila je više nego što je želela, manje nego što je trebalo.“ Zatekla je sebe kako ponavlja tu rečenicu iako je odavno sklopila knjigu, kao da u njoj vidi odraz elemenata iz svog života i ljudi koje je poznavala, elemenata života kojima je data moralna slatkoća na ivici smeha.

„Smit mi je rekao da je prestao da čita!“, hvalisavo joj je saopštio suprug jedne večeri pre mnogo godina kada se vratio iz bolnice.

„Šta je tu tako smešno?“

„Kaže da je to previše pasivno. Hoće da se koncentriše na penjanje po brdima i planinama!“

„Onda će biti srećniji kada se bude penjao.“

„Ah, ljubavi, ne budi tako ozbiljna.“ Pokušao je da je odvuče od večere koju je spremala.

„Da nisi ti nešto popio?“

„Ni kapi. Ali hoću da trgnem nešto žestoko pre večere. Trebalo bi da razmotrimo Smitovu značajnu odluku. Hoćeš li mi se pridružiti?“

Da nije čitala, osećala bi duhovnu dokonost čitavog svog života. Tokom braka, ona i muž su stalno razgovarali o dobrim stvarima koje su im se desile, koje su im osvetljavale i produbljivale život, pružale prepoznatljivost i zadovoljstvo.

Posle laganog ručka, odmarala bi se, a onda bi pošla u šetnju. Ne bi šetala jedino po najgorem vremenu, i uvek bi išla istom stazom, osim ako bi je vetar naterao da krene drugim pravcem, ali te šetnje nikada nisu bile takvo uživanje kao kada je hodala s mužem poslednjih godina, kada su ostali sami.

Prolazila je pored luke. Sada u njoj više nije bilo čamaca, osim četiri stara čamca od pruća opšivena kožom, koji su ležali na betonskim blokovima, okrenuti naopačke i privezani konopcima da ih ne odnese oluja. Duž niskog zida lukobrana beše i nekoliko pletenih košara za ribu, takođe pretovarenih, kao i poneka pocepana i zapletena mreža. Dok je prolazila pored luke, mogla je da bira između nekoliko staza koje su ovce utabale kroz grmlje vreska, ali bi ona najčešće šetala stazom najbližom okeanu. Jedina osoba koju je tog februara sretala u šetnji beše niski starac u zelenoj nepromoćivoj kabanici i sa dvogledom. Uvek bi bio na istom mestu, odmarao se u zavetrini velike stene i posmatrao more. Tek pošto je nekoliko puta već prošla pored njega on je prvi put pogledao u nju i klimnuo glavom. Potom bi, ponekad, ona bila ta koja se prva nasmešila i klimnula glavom. Činilo se da mu je drago, ali ni tada ništa ne bi rekao. Pomislila je da je možda i on poput nje, relikvija iz ranijih vremena, koja se bavi posmatranjem ptica, ili je prosto fasciniran snagom i lepotom okeana, večito promenljivog. Šta li je on tamo video?

Školski orkestar sa flautama i dobošima koji je ujutru, na Dan Svetog Patrika, promarširao pored letnjikovca na putu za jutarnju misu, probudio je i majku i ćerku. Vreme beše toplije. Ljudi su iznenada postali bolje raspoloženi. Svuda oko kuća duž puta za luku radili su po svojim bašticama, bacali stajsko đubrivo i kompost od morskih algi, ašovili lepljivu crnu zemlju. Poneko od njih bi joj u prolazu mahnuo lopatom ili ašovom.

„Neka Bog blagoslovi vaš rad.“

„I vaš, gospođo, kada budete radili.“

U luci su šmirglali čamce i premazivali ih katranom. Jedan čovek je s ljubavlju merio kvadrat pamučne tkanine pre nego što ga je premazao zagrejanom smešom katrana i smole iz limenke i prekrio njome mesto na kojem su daske počele da trule. Obožavala je miris zagrejanog katrana na morskome vazduhu. Iz detinjstva se sećala jednog čaknutog doktora, po imenu Durli, koji je verovao u isceljujuće moći katrana, te je njime svakog leta premazivao svoje desetero dece od glave do pete. Kasnije niko od njih nije dobro prošao u životu. Jedan je prosió po putevima. Dvoje je izvršilo samoubistvo. Iako su se njen otac, takođe lekar, i ostali žalili na njegovu ponašanje, niko nije mogao da ga obuzda ili nije bio voljan. Svi su se previše plašili. Autoritet se tada nije smeo dovoditi u pitanje, posebno ako je zaodenut plaštom sveštenika ili doktora. Kako se sve to brzo promenilo. Ponekad nije mogla da poveruje da se sve to odigralo tokom kratkog raspona jednog ljudskog života.

Čim se vreme promenilo, čovek sa dvogledom je odbacio zelenu nepromočivu kabanicu i počeo da oblači debeli sivi džemper od neoprane vune, sa izlizanim crnim odelom i kačketom. Jednog dana je stala da mu nešto kaže i od tada je to zaustavljanje postalo skoro obavezno. Čitav život je radio u Engleskoj, u blizini Didkota, na podizanju i održavanju pruga. Zvao se Tomi Makhju. Imao je petoro dece, odrasle. Dok su rasla, viđao ih je za Božić i dve-tri nedelje svakoga leta. Za vreme rata, četiri godine nije video svoju porodicu. Dete koje je začeo tokom jedne posete imalo je tri godine kada se sledeći put vratilo. Iscrpljen posle putovanja brodom i vozom, probudio se ujutru i ugledao dečaćića kako stoji u podnožju kreveta i viče da ga svi čuju: „Ovo je moj tata!“ On i supruga nisu živeli zajedno sve dok se nije zauvek vratilo. Pomislila je da im je sigurno bilo teško da se združe posle tolikog odsustvovanja, ali je primetila da nikada nije govorio o svojoj ženi, osim ako se u njoj nije odražavao deo njegovog života.

„Posmatrate li boje ili morske ptice ili samo okean?“

„Nisam toliko glup da posmatram bilo šta od toga“, polako je odgovorio, uz prepredeni osmeh u očima. S odobravanjem ju je pogledao, kao da je ona postavila pametnu klopku, a on se spretno provukao pored nje. „Nemam stomak da posmatram bilo šta od toga. Čuvam one tamo ovce.“ Pokazao je rukom prema rtu i pružio joj dvogled. Bele mrlje su sada poprimile jasne obrise.

„Ovce su glupe životinje“, poverio joj se. „Ne prođe ni nedelja, a da se neka od njih ne surva sa stene.“

„Šta onda radite?“

„Ponekad se vrate na svojim nogama. Ali češće je s njima tada gotovo.“

„Zar niste predaleko od njih?“

„Odavde se bolje vidi nego na rtu, a i tamo se teško penje. Nevolja je što tamo raste veoma ukusna trava.“

Od toga dana, svaki put bi joj pružio dvogled da posmatra ovce. Uvek iznova joj je govorio o svom životu u Engleskoj, kako je od svake koverta s platnom odvajao novac i slao ga kući, kako je bilo teško provoditi vreme posle posla, ali je srećom postojao večiti prekovremeni rad.

Jednoga dana, pored njega je bilo predivno crno-belo štene škotskog ovčara, na dugačkom pletenom konopcu, plašljivo i željno da se umiljava, još uvek vunastog krzna. Nije

prošlo dugo i ona je počela željno da iščekuje da vidi kuće. Taj čovek je na početku njime bio opčinjen – nameravao je da ga dresira da postane najbolji ovčar na ostrvu. Ali sledećih nedelja, dok je štene odrastalo u mladog, živahnog psa i dresura se nastavljala, žalbe na njega su sve češće zamenjivale prvobitnu zaljubljenost i ponos. Ponekad je ovčar bio „jednako glup kao ovce“ – zaletao se u njih i rasterivao ih. Primetila je koliko je taj čovek zao kupljen isključivo sobom, koliko nema strpljenja. Sve manje joj se sviđalo što je mladi pas pod njegovom kontrolom. Počela je da se pita kakva mu je žena i kako li se ona hvatala u koštac s njim posle povratka kući. Razmišljajući o životu ovog čoveka, o psu i ovcama, duboko zakopana sećanja na oca su joj raspršila sliku pred očima. Beše leto. Vraćala se kući sa koledža. Otac joj se kasno vratio, morao je da obilazi bolesnike. Ručak već beše na stolu, a ona je stajala s majkom iza prozora na zatvorenom balkonu kada se očev automobil pojavio duž avenije pune lovorova i skrenuo na veliku pošljunčanu kvadratnu površinu. Umesto da odmah uđe u kuću, otac je obišao oko čitavog vozila i iz prtljažnika izvadio polutku jagnjeta, stavivši pre toga peškir na rame kako bi ga s ponosom uneo u kuću. Jagnje verovatno beše neka vrsta isplate.

Kakvog je značenja imalo to sećanje nije videla, osim što joj je izmaklo pred očima ovaj današnji dan i nelagodnost koju su u njoj izazvala zapažanja o Tomiju Makhjuu. Njen život sa ocem i majkom je prošao. Prošao je i život sa mužem. Da li joj je, onda, čitav život bio uzaludan? Da li se on sastoji samo iz događaja koji su se desili i sećanja na njih, poput stare drugarice iz razreda na koju je jednom naletela u brodskom restoranu, na trajektu Holi-hed–Dablin? Drugarica je ostarila, jedva ju je prepoznala, kao što je i ona ostarila, pa ju je drugarica pitala nije li ona jedna od onih devojaka iz Ulice Erlsford teras koja je igrala hokej i udala se za nekog studenta medicine. Sećanje na oca joj pak nimalo nije ostarilo, izronilo je iz tih mračnih godina, svežije i življe od čička i vresa pod njenim nogama koji su rasli između stena, od kojih nije videla okean koji se obrušavao na njih. Ne može se reći da je sve bilo ništa. „Čovek dovoljno živahnog i bezbrižnog uma sa zadovoljstvom će pogledati u bilo šta“, prisećala se omiljenog citata iz knjige Džejn Ostin, „i to bilo šta će mu uvek uzvratiti“, i iznenada je samo sećanje pružilo i srce i veru njenom hodu. To je bilo ono čime su nam uvek uzvraćali, svi oni koje smo voleli i o kojima smo brinuli. Ljubav nikada nije umorna ili potištena. Ljubav je uvek na oprezu, i živahna, i bezbrižna.

Crna mačka ju je čekala da se vrati u kuću. Podigla ju je na rame i unela unutra, baš kao što je njen muž to radio kada bi se vraćao s posla. Činilo se da je mačka okrenula novi list otkako su se preselili u Ekil. Ponovo je počela da lovi, donosila je miševе i ptičice, jednom čak i žabu, u spavaću sobu kroz poluodškrinut prozor, baš kao što je radila u Kaslbaru dok je bila mlada. Drugi put bi sela navrh kamena usred potoka i zamišljeno posmatrala male pastrmke kako proleću pored nje ili se skrivaju u baricama. Gospođi Voldron se nije sviđalo što joj u spavaću sobu donosi plen. Nije to volela ni u Kaslbaru, ali je muž govorio: „Kakve ima štete od toga? To joj je u prirodi“, i pošto je on to odobrio, nije htela da joj to zabrani. Mačka bi najpre pedantno iskrckala i najsitnije kosti svome plenu, onda bi je slušala dok se marljivo oblizuje, a potom kako glasno prede dok se gnezdi u perjanom jorganu, objavljujući svima da se dobro najela, kako to samo mačka ume.

Uveče bi gospođa Voldron spremala večeru sebi i Ajlin. Najčešće bi razgovarale kako je Ajlin protekao dan, o praktičnim stvarima koje su se ticale kuće i bašte u Kaslbaru i o Majklu Flinu. Pokojnika bi se u razgovoru dotakle tek uzgred, a i onda bi razgovor brzo potekao drugim smerom.

Hoteli i restorani na ostrvu su se otvarali za Uskrs, i porodica Voldron se vratila u Kaslbar na dve nedelje odmora. Skoro čitava porodica se okupila za Uskrs, ali tek na dan ili dva, i svi su zasebno dolazili i odlazili. Pošto su svi otišli, gospođa Voldron je jedva čekala da se vrati u Ekil. Za sada, Ajlin i dalje nije smetalo što mora da se vozi sat vremena sa ostrva i do njega. „To mi ispunjava prostor u koji gubitak ne može da uđe.“

Leto beše neuobičajeno, suvo i toplo, jedva da je neki put pala slaba kiša. Na ostrvu nastade gužva. Pored njih su gremeli motocikli. Ljudi su u šetnji nosili tranzistore koji su treštali ili su vozili bicikle kroz selo. Divlja muzika je dopirala kroz otvorene prozore automobila u prolazu i odlazila dole preko njiva, na kojima su čitave porodice sakupljale seno, sve do luke. Beše mnogo razbijenog stakla pored puteva. Ajlin je uzela godišnji odmor i otišla u Francusku na dve nedelje. Onda su sestra i brat sa porodicama došli u kuću u Kaslbar, i toliko su često putovali tamo-amo između kuće i ostrva da je gospođa Voldron retko kad bila sama. Svi su joj oni bili dragi i volela je što su došli, ali joj beše drago i što će na dva dana ostati sama, pre nego što se vrati Ajlin.

Ujutru, kada je Ajlin trebalo da stigne, beše previše uzbuđena da bi se na bilo šta koncentrisala, i pošto je nahranila crnu mačku, očistila je ceo letnjikovac. Onda je otišla da kupi namirnice koje su joj ponestale. Blizu prodavnice ugledala je kombi iz kojega su prodavali sveže upecanu ribu, pa je za večeru kupila morsku pastrmku. Pomislila je kako je to srećan znak pre Ajlininog povratka – iako mesto beše okruženo okeanom, teško se nalazila sveža riba. Uza sve pripreme za povratak kući, u šetnju je pošla kasnije nego obično. Tomi Makhju ju je dugo zadržao u razgovoru, mnogo se žalio na mladog škotskog ovčara, koji bi se sada više nego ikada šćućurio od straha kada bi mu prišla. To joj je toliko poremetilo raspoloženje da se u kuću vratila drugačijom putanjom da ih više ne bi srela. Uznemirila ju je bezosećajnost tog čoveka, i zažalila je što je uopšte morala da ga upozna.

Dok je gospođa Voldron razgovarala sa Tomijem Makhjuom, Marfi i Heslin su putem stigli do njenog letnjikovca. Nosili su farmerice i patike, zbog vrućine su skinuli košulje i vezali ih rukavima pod grlom, tako da je lagani pamuk lepršao za njima na povetarcu s okeana, ostavljajući im golišav torzo. Marfi je nosio tranzistor koji je glasno svirao. Heslin je imao veliki džak od jute okačen na ramenu, u kojem je nosio stolice na rasklapanje, kupaće gaće, tri paketa piva i špil karata. Obojica su imali dvadesetak godina, zarađivali su za život od prodavanja enciklopedija, a na ostrvo su došli jer su čuli da ono privlači devojkice iz radničke klase iz Škotske i Severne Irske koje behu na glasu po svom slobodnom ponašanju. Heslin beše zgodniji i mišićaviji i Marfi mu se divio. Tri noći su proveli na ostrvu i još im se nije posrećilo sa devojkama, iako bi se svaku noć napijali u sitne sate po barovima i diskotekama. Nikada nisu ustajali pre podneva.

Crna mačka je čekala gospođu Voldron između kapija i eskalonija i kada su Marfi i Heslin zastali, krenula je prema njima i počela da se trlja o šipke kapije. Pošto nije upoznala ništa drugo osim nežnosti, nije pobešla kada se Heslin sagnuo da je podigne i stavi u pregib

podlaktice. Nastavila je da prede dok ju je nosio prvih nekoliko metara, ali kada je pokušala da pobegne, čvrsto ju je stegao. Kada je počela da ga grebe i cvili, zgrabio ju je snažnom rukom i strpao u džak. Mačka je naizмениčno cvilila i batrgala se, ili je molećivo mjaukala, ali svaki njen trik beše bezuspešan.

Prošli su bar „Kod Giltija“ i okrečenu kolibu u kojoj je stanovao Tomi Makhjuz sa ženom, pored još jednog potočića uz njen ulaz.

„Ne bi da sednemo na još jednu kriglu pre nego što produžimo do zaliva?“, predložio mu je Marfi dok su prolazili pored bara.

„Ne s ovom mačketinom.“

„Šta ćeš s njom?“

„Ne znam. Videćemo.“

Automobili su prolazili pored njih kada su počeli da se penju do rta. Pored njih je protunjala i banda agresivnih bajkera sa crvenim kacigama i u crnim kožnim jaknama sa plavim amblemima. Ispod njih se jedna usamljena starica probijala među ovčjim i zečjim stazama. Njih dvojica su se uspinjali pognute glave, ali čim su se popeli na vrh, ugledali su blistavu obalu obe strane zaliva, i visoke, tamne litice izdaleka. Nije bilo brodova na okeanu. Brzo su sišli, s mačkom koja je cvilela i koprcala se u džaku. Ružna betonska kućica s ravnim krovom – ličila je na neko skladište – stajala je na putu iznad zaliva. Bajkeri su se okrenuli, turirali su motore pre nego što se uz grmljavinu mašina vrate nazad. Nekoliko automobila beše na parkingu pored betonske kućice. Nekoliko porodica je pravilo piknik na stenama između automobila i obale. Pesak beše beo i netaknut, isto kao što je izgledao i s vrha rta, i sasvim prazan. Plima je trebalo da nadode i oni su hodali sve do ivice vode, bela pena je označavala liniju do koje je dopirala plima, nežna prljava naplavina koju je nanela voda i pesak koji se poput loknica uvijao pod penom. Jedan čovek je išao za njima i tragao po naplavini, sve dok nije našao zeleni plastični kanister koji je predstavljao plovak. Sa njega je počeo da skida kuke i da na svaku kači mamac u vidu jegulja koje je vadio iz crvene plastične kofe. Ulov mu se sastojao iz tri mala iverka, jednog kostelja i bele glave morske pastrmke. Pre nego što je skinuo glavu i natakao novi mamac, zastao je očigledno razočaran – po veličini glave, pastrmka je morala biti teška više od kilograma, pravi plen za jednu foku. Marfi i Neslin su se plašili da mu mjaukanje iz džaka ne privuče pažnju, ali izgleda da on to nije primetio. Pošto je zakačio metalni teg za plovak, daleko u moru, nestao je sa obale s kofom i ono malo ribe što je ulovio.

Kada je nestao, Heslin pruži džak Marfiju. Iz džepa farmerica je izvadio klupko ribolovačkog najlona, na jednom kraju labavo svezao omču i odsekao britvom dužinu od metar i po ili dva. Onda je našao dužu, zaravnjenu stenu i svezao je drugi kraj najlona oko njene sredine. S velikim oprezom je zavukao ruku u džak koji je i dalje držao Marfi. Mačka je mjaukala i zatim se umirila, a on je napipao krzno na njenom potiljku. Hitro joj je navukao omču preko glave, pre nego što je uspela da se iskobelja iz nje. Onda je ona istrčala napolje, ali su je zaustavili najlon i stena. Da je još više zategne, zadavila bi se. Pokušavala je kandžama da skine omču, ali ona beše previše čvrsta.

Dvojica momaka su rasklopila stolice na pesku, sela, otvorila boce piva, postavila peškiri između stolica i Marfi otpakova špil karata i poslaže ih po peškiru, s licem naniže. Heslin je pojačao tranzistor i ispio prvu bocu piva. Iza njih se mačka borila protiv nadolazeće plime.

Po pesku je koračao stariji čovek nakostrešene kose sa belim terijerom i činilo se da je pri-metio kako se mačka muči. Dok im je prilazio, Marfi i Heslin su okrenuli stolice tako da mogu da gledaju pravo u njega, podigli uvis pivske flaše i pojačali tranzistor do kraja. Čovek zastade pored njih i onda se, nevoljno, okrenu nazad. Nekoliko puta se još osvrnuo pre nego što je napustio plažu. Do tada je već crna mačka, bilo da se udavila ili svisnula od straha, beživotno plutala na kraju najlona. Plima im je zapljuskivala stolice i njih dvojica se pomeriše na suvo, nastavivši da se kartaju i napijaju. I dok su to radili, dugo još su podizali pogled i posmatrali nadolazeću plimu, ali nisu mogli da ustanu i podignu mačku koju su blagi talasi bacakali tamo-amoo.

Marfi i Heslin pođoše dalje, pustivši plimi da odnese sve što su ispraznili. Kada je nadošla do polovine plaže, muškarcu iz betonske kućice podigoše dva čamca i naopacke ih ponesoše do vode. Svaki čamac su nosila po četvorica. Glave i ramena im behu pokriveni crnim platnom, tako da je čamac ličio na ogromnog insekta sa osam nogu koji zakoračuje u vodu. Tamo su prevrnuli čamac tako da pluta i pričvrstili vesla za njihova ležišta, a između čamaca su razapeli belu najlonsku mrežu pre nego što su odveslali. Pošto su raširili mrežu, svako u čamcu je posmatračima na litici zamahnuo nečim što je ličilo na grubo istesano koplje, a oni su im odgovarali promuklim zviždanjem. Heslin i Marfi su prestali da se kartaju kako bi posmatrali prizor.

Improvizovana koplja behu načinjena od ostataka starih automobilskih amortizera, iskovanih da imaju sečivo i prikačenih za dugačke motke. Muškarcu u čamcima su lovili goleme psine. Posmatrači sa litice bi mogli da vide senku na svetlom pesku čim ajkula uđe u zaliv, a po zvižducima ribolovaca moglo je da se razazna kuda se ona kreće. Sporazumevajući se zvižducima, oni bi veslali dok ne naprave široki luk i potpuno okruže ajkulu svetlom mrežom, a onda bi je odjednom stegli. Ubili bi je ručno napravljenim kopljima. Dok su nju ubadaju koplje, najviše su morali da vode računa o njenom repu – samo jedan zamah i čamci bi se pretvorili u drva za potpalu. Danima bi besposleno sedeli u čamcima, a onda bi u istoj večeri u mrežu uletele dve ili tri ajkule.

Marfi i Heslin su posmatrali čamce neko vreme dok su bezvoljno plutali na vodi, a ribari u njima se odmarali na veslima, tek s ponekim zamahom da bi se održali na istom položaju, ali pošto se ništa nije dešavalo, nastavili su da se kartaju. Premeštali su se pred plimom, igrali su u male uloge, sve dok nisu popili sav paket piva. Plima je već nadošla na tri četvrtine, ribari su i dalje sedeli za veslima i ništa se nije dešavalo. Sada su se jasnije nazirali posmatrači na visokoj litici.

„Ne znam koji kurac oni tamo rade u čamcima“, reče Marfi.

„Ne znam i baš me zabole“, reče Heslin i energično spusti poredničku kartu.

Odlučili su da odigraju još jednu, poslednju partiju. Ko izgubi kupuje piće „Kod Giltija“ prilikom povratka. Onda su sklopili stolice i stavili ih s peškirom u džak. Nekoliko automobila je prošlo pored njih dok su se penjali brdom do glavnog puta. Pošto je uveče zaduavao vetrić, obukli su košulje i zakopčali ih. Posle bleštavila obale, pab „Kod Giltija“ im je izgledalo veoma mračno. Naručili su pintu crnog piva i Heslin je platio.

„Da l' bi voleo još jednu?“, ponudi se Marfi dok su ustajali da odu.

„Ne. Imamo još čitavu noć da preguramo“, reče Heslin. „A ako naletimo na neke ribe, bolje bi nam bilo da ostanemo na nogama da ih lakše upecamo.“

Ustali su i izašli iz bara i prošetali do sela. Beli mercedes je stajao ispred kućice. Malo dalje, pored potočića, dečak je polako umakao crva u jednu od većih barica.

„Mora da su bogati“, reče Heslin dok su nehajno prolazili pored kućice.

„Je l’da da bi voleo da im pošalješ video-snimak da vide šta im je snašlo sirotu mačke-tinu?“, upita Marfi.

Gospođa Voldron je osetila da joj nedostaje mačka čim je prošla kroz kapiju – toliko beše navikla da je ona čeka među eskalonijama. Pogledala je prema kamenu u potoku i ugledala momka kako peca, onda se osvrtala oko kuće i više o tome nije razmišljala. Možda je ulovila miša ili ptičicu i sada negde spava. Uzbuđena zbog povratka Ajlin, zaboravila je na mačku. Trebalo je sa divljenjem pregledati poklone koje joj je donela – svilenu maramu, rukavice od mekane kože, raznolike pečurke i bilje sa pijace u Renu. Ajlin je spremno odgovarala na majčina pitanja o mestima u kojima su se zaustavljali, hotelima i restoranima, pijacama i prodavnicama, dvorcima, muzejima i katedralama, ali u njenim rečenicama beše izvesne uspojenosti, kao da ju je nešto tištalo. Uvidevši to, majka se usredsredila na pripreme za večeru, zadovoljila se da čeka. Dok su jele morsku pastrmku i pečurke i pile suvo belo vino koje je donela iz Nanta, Ajlin konačno progovori o onome što joj je bilo na umu još otkako se vratila.

„Nisam želela da ti saopštim dok ne vidim kako će ispasti... U Francusku sam otišla s osobom s kojom se zabavljam već nekoliko meseci.“

„Ne bih mogla da se pretvaram da sam iznenađena. Je li sve fino proteklo?“

„Valjda. Mada se bojim da otac to ne bi odobrio.“

„Zašto tako misliš?“

„Znaš, nema on neku diplomu. U stvari, on je upravnik jedne samoposluge. Zove se Džon Kvin.“

„Ako je on pristojan, vredan i dobrodušan čovek, mislim da tvom ocu ne bi smetalo čime se bavi. Nadam se da ćeš biti srećna.“

„Je l’ se Fetsu nešto desilo dok mene nije bilo?“, iznenada upita Ajlin, prvi put osetivši da joj mačka nedostaje i željna da promeni temu razgovora. „Ne liči na nju da propušta ribu ovakvog kvaliteta.“

„Bila je tu čitavog jutra, ali je nisam videla kada sam se vratila. I ja sam zabrinuta, ali nisam htela to da potežem. Uvek me je čekala pored kapije“

„Zašto je ne bismo potražile dok se još uvek vidi?“

Išle su putem koji je vodio pored letnjikovca i gledale na sve strane. Okean je nemilosrdno tukao po obali.

„Možda se noćas vrati kroz prozor.“

„To bi bilo divno.“

Dva dana kasnije, gospođa Voldron reče: „Fets se neće vratiti. Nešto joj se desilo.“ Osećaj gubitka beše opipljiv. Kao da joj se tupi bol posle smrti hirurga naglo izoštrio. Njega više nije bilo, a sada je takođe izgubila i to nebitno i razigrano srce iz tog vremena. Računale su koliko je godina mačka bila deo njihovih života. Bila je s njima skoro trinaest godina.

„Osetila sam to, a sada sam uverena. Fets je s nama proživela trinaest godina intenzivne sreće... neverovatne sreće... a to nije moglo da traje. A ipak, imale smo sve... Teško je sada to zamisliti. Sve to.“

Ajlin se vratila na posao u Kaslbar. Gospođa Voldron je nekoliko puta odlazila u šetnju, ali bi svaki put otkrila kako nema srca da ode dalje od male luke. Osećala je sramotu zbog tuge, neprestanog osećaja odsustva, zurila je u potok i uvek je videla samo golo kamenje.

Onda se jednog jutra probudila, rešena da prošeteta čitavom dužinom puta pored litica. Prethodne večeri joj je Ajlin rekla da bi želela da pozove Džona Kvina na ručak sledeće subote. Očekivala ga je s ushićenjem, u kojem podjednako beše i strepnje i radoznalosti, i znala je da će veći deo vikenda provesti u planiranju ručka.

Čitala je čitavo jutro, spremila je podnevnu užinu i krenula u šetnju. „Um dovoljno živahan i bezbrižan zagledaće se u bilo šta, i odatle će uvek dobiti odgovor.“ Da li je njen um bio bezbrižan? Ljubav je uvek bila na oprezu. No, postoji li neki konačni izlazak iz svetlosti, okretanje licem prema zemlji? Svetlost bi tada pripala drugima. Oni bi posmatrali. Oni bi mogli da hodaju pod njenim okriljem.

Penjala se, udaljavajući se od luke, i najednom oseti snažan dodir povetarca s okeana, i toliko beše rešena da istraje na svojoj stazi da se našla kraj Tomija Makhjua i pre nego što je to očekivala. Lice mu je sijalo od zadovoljstva, prišao joj je s ispruženom dlanom.

„Dobro došli. Već sam se uplašio da vam se nije nešto desilo. Nije ostalo mnogo ljudi kao što smo mi.“

„Ćerka mi se vratila iz Francuske. Imali smo i mnogo gostiju“, rekla je kao da se izvinjava.

„U svakom slučaju, dobro došli.“

„Gde je danas Šep?“, pitala je posle kraće pauze.

„Postao je užasan, ništa nije radio kada bih mu nešto rekao. Ovce su izluđivale od njega. Pa sam ga uzeo... uzeo sam ga i bacio, bacio sam ga preko litice, i od tada sam miran.“

I čula ga je i nije ga čula. Videla je pred sobom crno-belu krznenu loptu, skamenjenu od straha, zavitlanu preko vode. Morala je brzo da pobegne odatle.

„Pa, i meni je drago što vas vidim“, rekla je dok se okretala da ode.

Njen nagli odlazak, rasejani izraz lica, kao da su oneraspoložili Tomija Makhjua. Duže vreme je išao za njenom figurom koja se gubila u daljini, a potom je raspevanim glasom punim samopouzdanja, glasom kojim se često obraćao mladom škotskom ovčaru dok su zajedno sedeli iznad okeana, samom sebi rekao: „Ne verujem u tu priču o ćerci koja je došla iz Francuske i o gostima. Ni pet para ne bih dao za tu priču. Reći ću ti nešto, momče, za džabe. Reći ću ti nešto, sada i zauvek i do kraja sveta, Amin, izbavi nas, o, Gospode, reći ću ti da je matora ptičica sigurno išla negde da tera kera“, objasnio je on odsutnom ovčaru, pevušeći kao da njih dvojica od svih božijih stvorenja nikada ne bi pošli tim putem.

*(S engleskog preveo **Predrag Šaponja**)*